

Michał Książek

Droga 816

Fundacja Sąsiedzi
Białystok 2015

DKK dyskusyjny klub książki

Michał Książek w „Drodze 816” wybiera peryferyjną, najbardziej na wschód wysuniętą arterię, którą przejdzie od Hrubieszowa do Terespolu, a potem dalej – aż do Hajnówki. „Za mała na obowiązki, jakie ma droga wojewódzka”, jest drogą medytacyjną. Książka bardziej od socjologicznych obserwacji interesuje własne wnętrza. Uważając mapy za czwarty rodzaj literacki, szczególną uwagę zwraca na „czytanie” przestrzeni, zastanawia się nad wzajemnymi związkami mapy i terytorium, tropi kategorie graniczności. „Droga 816” bardziej niż reportażem jest esejem o uważności.

Maciej Robert, „Polityka”

Opis

Michał Książek podróżuje pieszo wzdłuż wschodniej granicy Polski. Zbliża się do niej, ale jej nie przekracza. Tytułowa *Droga 816* biegnie z południa na północ wzdłuż Bugu, tuż przy granicy z Ukrainą. To zewnętrzna granica Unii Europejskiej, dawna rubież Związku Radzieckiego. Zezknęcie dwóch światów po dwóch stronach lustra. Granica głęboko zakorzeniona, kulturowa, na której katolicyzm przenika się z prawosławiem. Dlatego dostrzegana tu odmienność jest tak dosłowna – z innym kształtem cmentarnych krzyży, a nawet alfabetem.

Lekturę *Drogi 816* ułatwia jej przejrzysta konstrukcja – książka podzielona jest na krótkie, najwyżej kilkunastonicowe miniatury, które stanowią kompozycyjnie zamknięte całości. Opisy Michała Książka dotyczące historii zawsze sprzęgnięte są z napotykanym konkretem. Autor czyta tę ziemię – poprzez przyrodę, architekturę, obecne tu symbole, nie nakładając na nie z góry założonej siatki pojęć. Piechur, aby przeżyć przygodę, nie potrzebuje egzotycznych krajów, podróż może zacząć się dla niego już za progiem jego domu.

Autor

Michał Książek (ur. 1978 w Oraczewie koło Sieradza) poeta, reportażysta, kulturoznawca, inżynier leśnik, ornitolog. Kilka lat spędził w Jakucji, czego literackim plonem był świetnie przyjęty reportaż *Jakuck. Słownik miejsca* (2013), równym powodzeniem cieszyły się jego druga książka reportażowa *Droga 816* (2015) oraz zbiór wierszy *Nauka o ptakach* (2014). Za pierwszą z tych książek otrzymał nominację do Nagrody Literackiej Gdynia w kategorii esej, druga uzyskała

nagrodę główną w tej samej kategorii, nominowana była również do Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego, Nagrody Literackiej Miasta Warszawy oraz Nagrody Beaty Pawlak. Równie obsypany laurami został debiut poetycki (m.in. Nagroda Poetycka Silesius oraz nominacja do Nagrody Literackiej Nike). Swoje teksty Michał Książek publikował na łamach „Polityki”, „Kontynentów”, „Lasu Polskiego” i „Twórczości”.

Tematy do dyskusji

- Gdzie zaczyna się Wschód? Co składa się na nasze postrzeganie Wschodu – krajów znajdujących się na wschód od Polski – Rosji, Białorusi, Ukrainy? Jakie elementy krajobrazu kojarzą się z tymi krajami? Gdzie zaczyna się wschód Polski – i jakie różnice widać w rejonach naszego kraju, które należały kiedyś do różnych zaborów?
- Jakie motywy kierują Michałem Książkiem przy wyruszeniu w pieszą podróż drogą 816? Jaki jest plan tej podróży? Co daje w podróżowaniu perspektywa piechura? Jak ta sama droga wyglądałaby z podróży samochodem albo rowerem?
- Ludzie – w przedstawieniu Książka. Jaką rolę w książce pełni fakt, że nie wysuwają się na pierwszy plan? Jak wyglądają spotkania bohatera z miejscowymi w drodze?
- Lektura najbliższego krajobrazu. Można zachęcić czytelników do bardziej uważnego przyjrzenia się szczegółom, które napotykają np. w drodze do pracy, do sklepu, kościoła etc.
- Doświadczenie granicy. Na początek warto przytoczyć poniższy fragment *Podróży z Herodotem*

Ryszarda Kapuścińskiego: *Trasa prowadziła mnie czasem do nadgranicznych wiosek. Zdarzało się to jednak rzadko. W miarę bowiem zbliżania się do granicy ziemia pustoszała, spotykało się coraz mniej ludzi. Ta pustka zwiększała tajemniczość takich miejsc, a zwróciło także moją uwagę, że w pasie przygranicznym panuje cisza. Ta tajemniczość i ta cisza przyciągały mnie, intrygowały. Kusilo mnie, żeby zobaczyć, co jest dalej, po drugiej stronie. Zastanawiałem się, co się przeżywa, przechodząc granicę. Co się czuje? Co myśli? Musi to być moment wielkiej emocji, poruszenia, napięcia. Po tamtej stronie – jak jest? Na pewno – inaczej. Ale co znaczy to – inaczej? Jaki ma wygląd? Do czego jest podobne? A może jest niepodobne do niczego, co znam, a tym samym niepojęte, niewyobrażalne? Ale, w gruncie rzeczy, największe moje pragnienie, które nie dawało mi spokoju, nęciło mnie i dręczyło, było nawet skromne, bo mianowicie chodziło mi o jedno tylko – o sam moment, sam akt, najprostszą czynność przekroczenia granicy. Przekroczyć i zaraz wrócić, to by mi, myślałem, zupełnie wystarczyło.*

Warto przeczytać

Inne książki, które można zestawić z *Drogą 816* to *Siódemka* Ziemowita Szczerka opowiadająca o Polsce widzianej z perspektywy tej drogi oraz – ze względu na sposób podróżowania niemieckiego pisarza – Wolfganga Büschera *Berlin-Moskwa. Podróż na piechotę*. Dobrym uzupełnieniem jest lektura książki składającej się z wywiadów z pisarzami jeżdżącymi na Wschód (Piotr Brysacz, *Patrząc na Wschód. Przestrzeń, człowiek, mistycyzm*).

Poleca

Artur Nowaczewski – poeta i krytyk literacki; doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Adiunkt na Uniwersytecie Gdańskim. W 2009 otrzymał Nagrodę Fundacji ks. Janusza St. Pasierba. Stały współpracownik czasopisma „Topos”.

